

Concept-Verslag

Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit

Datum: 18 maart 2022 (Burgemeester van Reenensingel 101 te Gouda)

Naam	Vertegenwoordigt	Werkt bij
Aanwezig:		
Rob van Hees	Voorzitter CCvD Restauratiekwaliteit	
Christian Braak	Secretaris CCvD Restauratiekwaliteit	ERM
Gert Tutert	Private opdrachtgevers	SBGK
Rients Anne Slotema	Federatie Grote Monumentengemeenten – FGM	Leiden
Jacqueline van Dam	Vereniging Architecten Werkzaam in de Restauratie - VAWR	Van Hoogevest
Stef Cuppens	Vakgroep Restauratie	Cuppens + Zn
Miranda Maring	Certificerende instellingen	Hobeon
Natasha Herman	RN, ARA, VRN – uitvoerende restauratoren	Redbone Bindery
Michiel van Hunen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed – RCE	RCE
Joop Heijdra	Provincies	Gelderland
Julia Hennig	Raad voor Vastgoed Rijksoverheid – RVR	Rijksvastgoedbedrijf
Erik-Jan de Bont	KOMO	KOMO-bureau
Isja Finaly	Federatie Instandhouding Monumenten – FIM	Vereniging HdK
Afwezig		
Berrie Endevoets	Platform Gespecialiseerde aannemers	OrlyEndevoets
Gast		
Ron Spaan	Voorzitter Begeleidingscommissie URL 4002 en URL 4015	ERM

1. Opening, vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld. Voorafgaand is er een kennismaking met Christian Braak. Hij is de opvolger van Walter de Koning.

2. Verslag en actielijst 26 november 2021

Geen opmerkingen over het verslag. De actielijst wordt doorgenomen. Op basis van de input en opmerkingen wordt de actielijst geactualiseerd. **Actie Christian Braak**

Besluit: Het verslag is vastgesteld.

3. URL 4002 Glas-in-lood-panelen

De nieuwste versie plus de reacties van de openbare ronde worden besproken. Hieronder staan de opmerkingen en de conclusie die door de leden van het CCvD aan Ron Spaan (voorzitter van de Begeleidingscommissie) zijn meegegeven.

Algemeen:

- H3: afbeeldingen kloppen nog niet

Specifiek:

P23 / 3.3.2: Toelichting op ventilatieconcepten aangeven; verschil in toepassing en gevolgen aanbrengen

P24 / 3.3.2.1: Tekening Montant toevoegen (voorbeeld Gert Tuitert)

P28: Opmerking maken over "buitenventilatie zoveel mogelijk voorkomen"

P29: Nog een concept toevoegen (voorbeeld vanuit Catharijneconvent)

P33 en 34 / 3.3.6 en 3.3.6.2: Aanvullende toelichting geven over hoe om te gaan met ventilatie binnen-/buitenlucht

P34/3.3.6.2 Aanvullende toelichting bij het aspect “vergunningverlening bepaalt”

Conclusie:

- Afbeeldingen verdienen aandacht
- Diverse paragrafen hebben meer toelichting nodig
- CCvD acht het wenselijk dat de voorzitter vd Begeleidingscommissie contact opneemt met Klaas Boeder nav de beantwoording van zijn ingediende reactie op dit concept
- CCvD stelt voor dat de Begeleidingscommissie dit concept verder uitwerkt tot een verbeterde Conceptversie inclusief een (nieuwe) keuzetabel
- CCvD heeft kennisgenomen van het stuk; er heeft geen vaststelling plaatsgevonden

4. Concept URL Glasvensters 4015

Aan de leden van het CCvD wordt een integrale beoordeling gevraagd over dit concept stuk. Hieronder staan de opmerkingen en de conclusie die door de leden van het CCvD aan Ron Spaan (voorzitter van de Begeleidingscommissie) zijn meegegeven.

Algemeen:

- Keuzetabel is nog niet goed (aandachtspunt: zijn de verwijzingen naar de andere URL-en)
- Ventilatie tussen ramen nader omschrijven (ventilatie ontbreekt bij achter/voorzet ramen)
- Let op het gebruik van het woord “kwaliteit” (duiding aan geven)
- Aanvullend beeldmateriaal met succesvolle voorbeelden (in de lijn met andere URL-en)

Specifiek:

Beslisboom:

- Twijfels over het aspect “spanningsdiepte = < 6mm”

Keuzetabel:

- > Omschrijving “onjuist” aanpassen
- > Toelichting op de verwijzing naar URL 3001 en 4001
- > A4: bij 3a, 3b, en 3c is uitruimen wel toegestaan, maar in beschrijving 3.1.2 niet; klopt dit met URL 3001?
- > B2: Omschrijving aanpassen (soort glas ipv ander glas)
- > C4: Toelichting is niet compleet
- > D4: Meer toelichting is hierbij nodig
- > D10: Onjuist dat “3C” rood is
- > Het product “Monustop” ontbreekt

Tekst URL:

P4: Bij opsomming van de URL-en een tussenkopje toevoegen met toelichting

P7: “Gebouwdeel” moet “bouwdeel” zijn

P8 / 3.1.2. > 1. Conserveren: te algemeen geformuleerd; voorbeeld noemen

P8 / 3.1.2. > 3. Vernieuwen: in bijlage 1 is bij 3a. 3b. en 3C uitruimen wel toegestaan en bij deze beschrijving niet

P9 / 3.2.4.1 > Vaststellen van kwaliteit: dit aspect meer uitwerken

P12 / 3.3.2.1: Kan ook monumentaal spouwglas zijn (aanvullen)

P12 / 3.3.2.4 en 3.3.2.5: Hier nog een verdiepingsslag maken

P13 / 3.3.2.4: Verbreding bij het punt “Bij deze restauratiecategorie kan het nodig zijn het kozijn uit te frezen

P16 / 3.3.2.6: Met behulp van de restauratieladder ipv op basis van de ...

P16 / 3.3.2.6: “Het verbeteren van de warmteweerstand van het kozijn of de constructie”; voorstel is om dit zinsdeel anders te formuleren

P16 / Tweede punt bij de toelichting (gewijzigde vochtbalans): nader toelichten

P16: Op een na laatste punt bij de toelichting (vanaf buiten naar binnen kijkend): klopt dit? “Binnen naar buiten ook belangrijk”/of eventueel deze zin weglaten?

P14: Tabel met isolatieconcepten: deze is nog niet duidelijk genoeg

P25: De volgende begrippen kloppen niet en dienen te worden aangepast: Thermische koppelingcoëfficiënt, Ug-waarde (U-waarde voor glas), Warmtedoorgangcoëfficiënt

P26: Keuzetabel: deze is niet compleet

P26: Isolatieconcept I Buitenvoorzetraam: eerste aandachtspunt klopt niet

P28: Isolatieconcept II Binnenvoorzetraam: eerste pluspunt en aandachtspunt anders formuleren + tabel verder uitbreiden met beschrijving omliggend werk, stopverf, kit ed.

P30: De zin “In gebouwen zonder airco of koeling is dat een nadeel” kan verwijderd worden

P31: Tabel met pluspunten/aandachtspunten, aandachtspunt: zorg ervoor dat ventielen zo veel mogelijk in de rand achter stopverf/kit zitten

P34/P35: Aandacht voor de tekeningen, er is namelijk overlap (1 vd tekeningen weglaten)

P35 : Voorbeeld van een acceptabele plaatsing van dubbel glas in een historisch raam weglaten

P36 / Bijlage 4: Invoegen van een globale tijdlijn (mogelijk ook bij de inleiding naar verwijzen); toepassingen van glas weergeven

Conclusie:

- Het Conceptstuk is in deze vorm nog niet klaar voor besluitvorming. Voorstel is om nog een ronde te doen met de Begeleidingscommissie.

5. Mededelingen en informatie-uitwisseling

Terugkoppeling van de vergadering van het ERM-bestuur.

Toegelicht zijn:

- Stand van zaken: subsidie 2022, 2023 – 2025, beleidsevaluatie effectiviteit OCW-beleid en Ondersteuningsstructuur Routekaart Verduurzaming.

- Actualiteiten uit de sector: mogelijke kansen op het gebied van het toegankelijk maken wetenschappelijke kennis; te denken aan European Research Infrastructure for Heritage Science (E-RIHS) en de overdracht website Monumentenkennis en MDCS aan ERM.

- Vereniging de Hollandse Molen onderzoekt, samen met de ERM, naar de mogelijkheden om een URL te maken over Molenroeden (n.a.v. onderzoek naar de schadegevallen in 2021).

- Het aantal ERM certificaten is nu 255. Dit is een toename van 35 sinds 1 januari 2021.

Bijeenkomst Chroom 6

Op dinsdag 15 februari heeft de ERM een digitale kennisbijeenkomst gehouden over Chroom 6. Aan het einde van de middag trok men de conclusie: deze bijeenkomst wijst uit dat Chroom-6 vrijwel altijd aanwezig is, maar gelukkig veilig kan worden verwijderd. Op de website van de ERM staat een verslag van deze bijeenkomst.

Komende bijeenkomsten (Eerste helft 2022)

- Beurs Monument op 17 t/m 19 mei. ERM is aanwezig met een stand. Ook leveren wij een bijdrage aan de presentaties/discussies.

- Platform Monumententoezicht op 6 april. Thema: Zonnepanelen, installaties en monumenten.

- ERM organiseert een landelijke kennisbijeenkomst over verduurzaming in de praktijk op 12 april. Deze bijeenkomst is in Den Bosch. Aansluitend houden wij de afscheidsreceptie voor Walter de Koning. In het najaar organiseren wij een soortgelijke bijeenkomst over duurzaamheid in de praktijk. We hebben hiervoor een locatie in Amsterdam op het oog.

6. Rondvraag

Er zijn geen vragen gesteld.

Bijlage: ERM-richtlijnen

BRL ERM 1000	Erkend Restauratie-architectenbureau (ERA) vml GEAR	Restauratie-architecten	
URL 1001	Visie & Ontwerp	Restauratie-architecten	Voornemen: aanvullen met een bijlage Bouwfysische analyse

BRL ERM 2000	Erkend Monumenten Adviesbureau (EMA)	Monumenten-adviseurs	
URL 2001	Bouwtechnisch Advies	Adviseurs bouwkunde, verduurzaming, restauratie-architecten	
URL 2002	Molenadvies	Molenadviseurs	
URL 2003	Betonrestauratie - Advies	Adviseurs voorbereiding betonrestauratie	
URL 2004	Kleurhistorisch onderzoek	Kleuronderzoekers	
URL 2005	Gebouwinspecties	Inspecteurs gebouwen, Monumentenwacht	
URL 2006	Schouwen van gebouwde monumenten	Dataverzamelaars, Monumentenwacht	
URL 2007	Bouwhistorisch onderzoek	Bouwhistorici	In ontwikkeling; vooralsnog verder met Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek

BRL ERM 3000	Erkend Restauratie Bouwbedrijf (ERB)	(hoofd)aannemers	Projectplan tbv wijziging vastgesteld
URL 3001	Historische Houtconstructies	(hoofd)aannemers	Projectplan tbv wijziging vastgesteld
URL 3002	Demonteren en stellen (werktitel)	(hoofd)aannemers	Project tbv opstellen vastgesteld

BRL ERM 3500	De Erkende Molenmaker	Molenmakers	Wordt in 2021 / 2022 geactualiseerd
--------------	-----------------------	-------------	-------------------------------------

BRL ERM 4000	Onderhoud en Restauratie Monumenten	Gespecialiseerde aannemers	
URL 4001	URL Historisch timmerwerk	Restauratie-timmerbedrijven	
URL 4002	URL Glas in lood panelen	Glazeniers	ontwerp-wijziging vastgesteld 211126; def versie in 2022
URL 4003	URL Historisch Metselwerk	Restauratie-metselaars	
URL 4004	URL Riet	Rietdekkers	
URL 4005	URL Betonrestauratie - Realisatie	Betonrestauratie-bedrijven	
URL 4006	URL Historisch voegwerk	Restauratie-voegers	
URL 4007	URL Steenhouwerk	Restauratie-steenhouwers	
URL 4008	Gereserveerd (pleisterwerk)		
URL 4009	URL Historisch schilderwerk	Restauratie-schilders	
URL 4010	URL Historisch Leidak	Leidekkers	

URL 4011	URL Metalen Dakbedekking en goten bij monumenten	Metalen dakdekkers	
URL 4012	URL Historisch metaal	Restauratiesmeden, metaalbewerkers	
URL 4013	URL Historisch parket	Parketteurs en restauratoren	
URL 4014	URL Historisch pannendak	Dakwerkers, pannenleggers	
URL 4015	URL Vensters (werktitel)		in ontwikkeling

BRL KPMB¹	Module A Houtbescherming (KPMB)	Plaagdiermanagement-bedrijven	
URL 5001	URL Houtaantasting (bestrijden houtaantasting door insecten en zwammen)	Plaagdiermanagement-bedrijven	

BRL KOMO 2816²	Vervaardiging van metsel- en lijmwerkconstructies en/of voegwerk		
URL 20-104 ³	URL Gevelreiniging	Gevelreinigers, schoonmaakbedrijven	
BRL ERM 6000	Onderhoud en Restauratie groene monumenten	Groen Erfgoed-bedrijven	
URL 6001	Richtlijnen tuinhistorisch onderzoek	Adviseurs groen erfgoed	
URL 6010	URL Hovenierswerk historische tuinen en parken	Hoveniers groen erfgoed (tuinen en parken)	

KLINKEND ERFGOED

BRL ERM 7000	Klinkend Erfgoed		
URL 7010	URL Historische orgels	Orgelmakers	Geen certificering

ROEREND ERFGOED en HISTORISCHE INTERIEURS

	Restauratorenregister		
	Restauratorenregister.NL	Restauratoren roerend erfgoed	

GEMEENTELIJK TOEZICHT (gebouwde monumenten)

	monumententoezicht		
	Monumententoezicht.NL	Toezichthouders BWT en erfgoed van gemeenten en omgevingsdiensten	Wordt in 2022 geactualiseerd (nav Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen)

¹ In beheer bij de stichting KPMB, afstemming met ERM

² In beheer bij SKG-IKOB, afstemming met ERM

³ In beheer bij SKG-IKOB, afstemming met ERM

PRESTATIEBLADEN

	Prestatieblad		
	isolatiematerialen	architecten, adviseurs, aannemers	gepubliceerd op www.Verduurzamingsrichtlijnen.nl
	folies	architecten, adviseurs, aannemers	in ontwikkeling (aangehouden 211126)